

۹۷۴۷

جمهوری اسلامی ایران

دانشگاه مدیریت

«پایان نامه»

برای دریافت دانشنامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت دولتی

(آموزش کاربردی)

عنوان:

"بررسی تاثیر دوره‌های آموزش عالی علمی - کاربردی تکثیر و پرورش میگو بر صنعت شیلات"

استاد راهنما:

۱۳۸۲ / ۷ / ۱۵

آقای دکتر غلامرضا طالقانی

استاد مشاور:

آقای دکتر عیسی شریف پور

استاد ناظر:

آقای دکتر محمد حقیقی

پژوهش و تدوین:

احمد سعدی

رئیس‌جمهوری
وزارتخانه
آموزش عالی
ایران
مستطیران

سال تحصیلی ۸۱-۸۲

روز ۲۹ - ۱ - ۸۲

شماره (۱۸,۰۵)

مستطیران
مستطیران

۴۷۴۳۸

تقدیم به:

روح مرحوم پدرم

مادر مهربانم

و همسر و فرزندانم

که موفقیت‌هایم مرهون دعای خیر،

شکیبایی و فداکاری آنهاست.

«تقدیر و تشکر»

ستایش و سپاس برای خداوند رحمان است که به بشر عقل عطا کرده و علم را فرا راهش قرارداده تا به کمک عقل، راه کمال در پیش گرفته و برتری خود را بر دیگر مخلوقات مسجل سازد. پروردگاری که گوهر اندیشیدن را سرمایه وجود آدمی قرارداد. او را سپاس می‌گوییم که مرا در ابتدای این راه قرارداده و توان گذر از فراز و نشیب آن را به من عنایت فرمود. شکر نعمتهای خداوند وقتی کامل می‌شود که شکر خدمتهای بندگان صالحش بجا آورده شود (مَنْ لَمْ يَشْكُرْ الْمَخْلُوقَ لَمْ يَشْكُرِ الْخَالِقَ). لذا وظیفه خود می‌دانم تا از زحمات و مساعدتهای کلیه کسانی که مرا در انجام موفقیت‌آمیز این تحقیق یاری نمودند صمیمانه سپاسگزاری و قدردانی نمایم.

- از استاد راهنما جناب آقای دکتر غلامرضا طالقانی به خاطر راهنماییهای راه‌گشا و تجربیات ارزنده‌شان.

- از استاد مشاور جناب آقای دکتر عیسی شریف‌پور که با نگاهی عمیق و ظریف در تمامی مراحل با ارشادات و راهنمایی‌های ارزنده و سودمند خود راه این تحقیق را هموار نمودند.

- از جناب آقای دکتر کاکولکی ریاست محترم مرکز آموزش عالی علمی - کاربردی خلیج فارس که با راهنماییهای خردمندانه ایشان بستر این تحقیق را فراهم نمودند.

- از جناب آقای عبدالحمید ماهیانه معاون محترم آموزشی مرکز آموزش عالی علمی - کاربردی خلیج فارس که با راهنماییهای ارزشمند و همچنین در اختیار گذاشتن اطلاعات در کلیه زمینه‌ها در مدت تدوین این پژوهش مرا یاری نموده‌اند.

- از اساتید محترم دانشکده مدیریت دانشگاه تهران بویژه اساتید محترم گروه مدیریت دولتی و شورای تحصیلات تکمیلی بخاطر زحمات در تایید و تصویب طرح پژوهش و همچنین از خواهران محترم رضوان و عزآبادی مسئولین آموزش دانشکده مدیریت دانشگاه تهران که همکاریهای صمیمانه ایشان راهگشای تحصیل و تحقیق اینجانب بوده است.

- از کلیه برادران و خواهران همکارم در مرکز آموزش عالی علمی - کاربردی خلیج فارس به خاطر محبتها و مساعدتهای بیدریغ به ویژه در مدت انجام این تحقیق.

- از جناب آقای غلامحسین فقیه رئیس بخش تکثیر و پرورش مرکز تحقیقات شیلاتی خلیج فارس که در انجام نمونه برداریها همکاری صمیمانه داشتند .

- از جناب آقای کامران گنجی که با راهنمایی های ارزنده خود، خصوصاً در مباحث آماری، غنای تحقیق را موجب گردیدند.

- از جناب آقای مهندس حمیدرضا عبادزاده که در انجام عملیات کامپیوتری و محاسبات آماری همکاری صمیمانه و ارزنده ای داشتند.

- از همکاری صمیمانه خواهر محترم اکرم السادات موسوی به خاطر تایپ نمودن این پایان نامه.
- در پایان ولی نه کمتر از همه از تمامی دانش آموختگان مرکز آموزش عالی علمی - کاربردی و مدیران مزارع پرورش میگو در استان بوشهر که در این پژوهش فعالانه مشارکت داشته اند صمیمانه سپاسگزارم.

- در اینجا جا دارد از همسر گرامی و فرزندان عزیز و مهربانم که با صبر و متانت زایدالوصفشان راه پرفراز و نشیب تحصیل و تحقیق را بر من هموار ساخته و در حقیقت یاری رسان و مشوق اصلی من در این راه بوده اند صمیمانه سپاسگزاری نمایم. امید است خداوند به من توفیق دهد تا بتوانم بخشی از این همه محبت و فداکاری را جبران نمایم.

فهرست مطالب

عنوان ..... صفحه

تقدیر و تشکر.....	الف - ب
فهرست مطالب	پ - ت - ث
فهرست جداول و نمودار.....	ج

فصل اول:

۱-۱- مقدمه	۱
۱-۲- مسأله اصلی تحقیق	۳
۱-۳- تشریح و بیان موضوع	۳
۱-۴- ضرورت انجام تحقیق	۵
۱-۵- تعاریف واژه‌ها و اصطلاحات	۵
۱-۶- فرضیه‌های تحقیق	۱۱
۱-۷- اهداف اساسی از انجام تحقیق	۱۱
۱-۸- تاریخچه تحقیق	۱۲

فصل دوم:

۲-۱- نگاهی به آموزشهای عالی علمی - کاربردی در سایر کشورها	۱۴
۲-۱-۱- ژاپن	۱۴
۲-۱-۲- مالزی	۲۰
۲-۱-۳- اندونزی	۲۱
۲-۱-۴- فیلیپین	۲۳
۲-۱-۵- تایلند	۲۴
۲-۱-۶- آموزش کشاورزی در استرالیا	۲۵
۲-۱-۷- آموزش کشاورزی در نیوزیلند	۳۴
۲-۱-۸- آفریقای جنوبی	۴۰

- ۲-۲- وضعیت آموزش علوم شیلاتی در نظام آموزش عالی ایران ۴۱
- ۲-۳- وضعیت آموزشهای علمی - کاربردی در ایران ۴۵
- ۲-۴- دورنمای آموزشهای عالی علمی - کاربردی در افق برنامه پنج ساله سوم توسعه ۵۰
- ۲-۵- تاریخچه تکثیر و پرورش میگو در جهان ۵۲
- ۲-۶- تاریخچه تکثیر و پرورش میگو در ایران ۶۰
- ۲-۷- اهمیت و مزایای تکثیر و پرورش در سواحل جنوبی کشور ۶۳
- ۲-۸- معرفی استان بوشهر (تاریخچه، قدمت، وضعیت اکولوژیک) ۶۴
- ۲-۹- مرکز آموزش عالی علمی - کاربردی علوم و صنایع شیلاتی خلیج فارس (بوشهر) ... ۶۶

در یک نگاه

فصل سوم:

- ۳-۱- روش اجرای تحقیق ۷۱
- ۳-۲- جامعه آماری ۷۴
- ۳-۳- روش نمونه گیری ۷۵
- ۳-۴- ابزار و روش گردآوری اطلاعات ۷۵
- ۳-۵- روشهای آماری تحلیل داده ها ۷۶

فصل چهارم: (نتایج)

- ۴-۱- تجزیه و تحلیل داده ها ۷۸
- ۴-۲- توصیف آماری ۷۸
- ۴-۳- استنباط آماری و آزمون فرضیه ها ۹۱

فصل پنجم: (بحث و نتیجه گیری)

- ۵-۱- یافته ها و نتیجه گیری ۹۶

۱۰۰	۵-۲- مشکلات و محدودیتها.....
۱۰۱	۵-۳- پیشنهادات .....
۱۰۲	۵-۴- توصیه‌های محقق .....
۱۰۳	منابع: .....

پیوست‌ها:

۱۰۷	الف - شرایط خاص و بحرانی پرورش دهندگان میگو در سال ۱۳۸۰.....
۱۱۱	ب - معرفی جامع مرکز آموزش عالی علمی - کاربردی علوم و صنایع شیلاتی خلیج فارس ..
۱۱۹	پ - نمونه پرسشنامه ویژه دانش‌آموختگان .....
۱۲۲	ت - نمونه پرسشنامه ویژه مزارع پرورش میگو .....
۱۲۵	ث - داده‌های آماری .....

فهرست جداول و نمودارها

شماره	عنوان جداول	صفحه
۱-	دوره‌های علمی - کاربردی تکثیر و پرورش میگو	۴۹
	(طی سالهای ۱۳۷۵ تا ۱۳۸۰ در مرکز آموزش عالی علمی - کاربردی خلیج فارس)	
۲-	پرورش جهانی میگو و سایر سخت پوستان پرورشی (FAO 2000)	۵۴

شماره	عنوان نمودار	صفحه
۱-	روند میزان تولید میگوی پرورشی در جهان (۱۹۸۶-۲۰۰۰)	۵۸

-- فصل اول --

«منابع انسانی پایه اصلی ثروت ملت‌ها را تشکیل می‌دهند. سرمایه و منابع طبیعی عوامل تبعی در تولیدند در حالی که انسانها عوامل اصلی هستند که سرمایه‌ها را انباشته و از منابع طبیعی بهره‌برداری کرده، سازمانهای اقتصادی، اجتماعی، صنعتی و سیاسی را بنا می‌کنند و توسعه را باعث می‌شوند. کشوری که قادر نباشد مهارت‌ها و دانش مردم خود را رشد و گسترش دهد و از آن در اقتصاد ملی به بهترین وجه استفاده کند، قادر نخواهد بود مشکلات عدم توسعه خود را حل کند.»^(۱)

از آنجا که جمعیت جهانی، بویژه در کشورهای توسعه نیافته و در حال توسعه روبه‌فزونی گذاشته و از طرفی توان زمین برای کشاورزی و دامپروری و آب برای صید ماهی محدود می‌باشد، لذا انسان نیازمند تنها راه عملی را که متضمن افزایش پروتئین مورد نیاز و سرانه مصرف است، کشتاب و رزی (آبزی پروری) میدانند که این امر در دو دهه اخیر افزایش بسیار چشمگیری داشته است و جالب اینکه در یک دهه از سال ۱۹۸۴ تا ۱۹۹۴، تولیدات آبزی پروری در جهان حدود ۲۶۵ درصد افزایش داشته و میزان تولیدات پرورشی در دریاها و کشورهای ساحلی در سالهای ذکر شده به ترتیب ۷ و ۱۸/۵ میلیون تن بوده است که این رقم در سال ۲۰۲۵ میلادی بایستی به ۴۲ میلیون تن فزونی یابد.^(۲) دستیابی به چنین رقم تولید با اعمال مدیریت صحیح عملی خواهد بود.

۱- مطالعات جامع توسعه اقتصادی و اجتماعی شیلات در خلیج فارس، آموزشهای شیلاتی (۱۳۷۶) ص ۱.
۲- کاکولکی، ۱۳۷۶.

با توجه به اینکه کشور جمهوری اسلامی ایران دارای ذخایر و منابع فراوان داخلی و حدود ۲۵۰۰ کیلومتر مرز آبی (در جنوب و شمال کشور) و شرایط و امکانات مناسب زیست محیطی بویژه در سواحل جنوبی و بالاخص استان بوشهر می باشد، بایستی بنحو مطلوبی از این ویژگیها جهت افزایش تولیدات آبی پروری هم از نظر کیفی و هم از نظر کمی برنامه ریزی و اقدام بهینه بعمل آورد، تا بدینوسیله بتوان قسمتی از نیازهای روز افزون غذایی کشور را تامین نمود. آنچه مسلم است آهنگ رشد جمعیت در کشور بالاست و بهمین خاطر ازدیاد نفوس، متناسب با افزایش تولید مواد غذایی و بهره برداری از منابع طبیعی غذایی نمیباشد. تولیدات کشاورزی و دامپروری و نیز محصولات صید در آبهای طبیعی (دریاها و دریاچهها) حتی در حال حاضر نیز نمی تواند نیاز جمعیت کشورمان را تامین نمایند، چه رسد به سالهای آتی که جمعیت فزونی بیشتری خواهد یافت. خوشبختانه امکانات بالقوه زیادی برای آبی پروری در آبهای ساحلی کشور بویژه سواحل جنوبی وجود دارد که با انجام طرح مطالعات اولیه، ایجاد مزارع تکثیر و پرورش میگو، دادن تسهیلات بانکی، برنامه ریزی کیفی و بکارگیری افراد متخصص در زمینه های تکثیر و پرورش میگو (دانش آموختگان مرکز آموزش عالی علمی - کاربردی علوم و صنایع شیلاتی خلیج فارس)، استفاده از امکانات و پتانسیل موجود و غیره میتوان میزان و کیفیت تولید در واحد سطح را بمراتب بیشتر از تولید طبیعی افزایش داد. بنابراین شایسته است که دولت مردان جمهوری اسلامی ایران و مسئولین شیلاتی در تربیت و بکارگیری نیروی انسانی که

سرمایه اصلی ملی است اقدام بهینه نموده تا در اعتلای ایجاد فرصت شغلی، بهره‌وری، کیفیت، توان اقتصاد ملی، ارزآوری و میزان سرمایه و مصرف کشور گامهای موثر و قانونمند برداشت.

۲-۱- مسأله اصلی تحقیق:

نظر به استعداد و ظرفیت بالقوه استانهای جنوبی درخصوص گسترش مزارع تکثیر و پرورش میگو و هم‌چنین تربیت تکنیسینها و کارشناسان تکثیر و پرورش میگو از طریق آموزشهای علمی - کاربردی برای توسعه صنعت میگو و افزایش سهم سرانه گوشت سفید و مواد پروتئینی در کشور ضرورت انجام تحقیقی در زمینه تاثیر اجرای دوره‌های آموزش عالی علمی - کاربردی تکثیر و پرورش میگو در اعتلای این صنعت شیلاتی کاملاً محسوس میباشد.

۳-۱- تشریح و بیان موضوع:

از آنجائیکه آبزیان بعنوان یکی از غنی‌ترین منابع پروتئین در بین مواد غذایی مردم اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد، میگو نیز یکی از آبزیان خوش‌خوراک دنیا محسوب می‌گردد که از اهمیت تجاری بسیار بالایی برخوردار است. لذا با توجه به قابلیت خوب صادراتی میگو، پایین بودن میزان مصرف سرانه گوشت سفید در کشور، نیاز به توسعه فناوری نوین شیلاتی در این زمینه با توجه به افزایش سطح زیرکشت مزارع

تکثیر و پرورش میگو (۱۵۰۰۰ هکتار تا پایان برنامه پنج ساله سوم توسعه اقتصادی کشور) بشدت احساس می‌گردد. این توسعه را میتوان از طریق برگزاری دوره‌های آموزشی علمی - کاربردی تکثیر و پرورش میگو به منظور افزایش توان و بنیه دانش علمی، عملی و فناوری نوین شیلاتی در زمینه آبی پروری صنعتی و به روز درآوردن داده‌ها و اطلاعات دانش‌آموختگان در رشته تکثیر و پرورش میگو بدست آورد.

در این راستا انتقال دانش‌ها، نگرش‌ها، مهارت‌های فنی و تخصصی به بخش و زیربخش در زمینه توسعه صنعت آبی پروری و بکارگیری روش‌های موثر آبی پروری با استفاده از فناوری نوین و کاربردی معمول و نیز در خصوص افزایش میزان راندمان تولید، ارتقاء سطح کیفیت محصولات شیلاتی مناسب با استاندارد بازار اروپایی، توسعه و افزایش توان صادرات میگو که همانا ارزآوری و کمک به اقتصاد کشور است به ارمغان آورد.^(۱)

میزان تاثیر پذیری دوره‌های آموزش علمی - کاربردی تکثیر و پرورش بدین لحاظ با اهمیت است که حدود ۵۵٪ دروس دوره عملی بوده و دانشجویان هنگام تحصیل در محیط واقعی کار که همانا شغل آبی آنان است زیر نظر متخصصین و اساتید ماهر و مسلط به علوم نوین شیلاتی آموزش لازم را فرا گرفته و بدینوسیله حرکت چرخ توسعه این صنعت در مناطق گرم و محروم خطه جنوب کشور را بدوش میکشند. لذا ضرورت بررسی میزان تاثیر دوره‌های علمی - کاربردی بر صنعت شیلات در راستای تقویت این

۱- طرح توجیهی مزارع بیست هکتاری پرورش میگو، معاونت تکثیر و پرورش، ۱۳۷۵.

صنعت و بکارگیری شیوه های موثر و قابل قبول در ارتقاء سطح کیفیت، راندمان تولید و افزایش توان اقتصادی ملی و بهبود بهداشت و توسعه آبرزی پروری را موجب می‌گردد.

۴-۱- ضرورت انجام تحقیق:

افزایش سهم سرانه گوشت سفید و مواد پروتئینی مورد نیاز کشور و همچنین نامتعادل بودن تولید میگوی پرورشی با توجه به روند رو به گسترش مزارع تکثیر و پرورش میگو و با توجه به برنامه پنج ساله سوم توسعه اقتصادی مبنی بر اشتغال‌زایی، بهره‌وری و افزایش راندمان تولید، ضرورت بررسی اثرات اجرای دوره‌های آموزش عالی علمی - کاربردی تکثیر و پرورش در اعتلای این صنعت کاملاً محسوس می‌باشد.

۵-۱- تعاریف واژه‌ها و اصطلاحات:

تحصیلات:

عبارت است از کسب معلومات و رشد فکری که از طریق تحصیلات دوره‌های

آموزشی و مطالعه حاصل شده باشد.^(۱)

دانشجو:

کسی است که در مقاطع رسمی و مصوب آموزش عالی اشتغال به تحصیل داشته باشد.